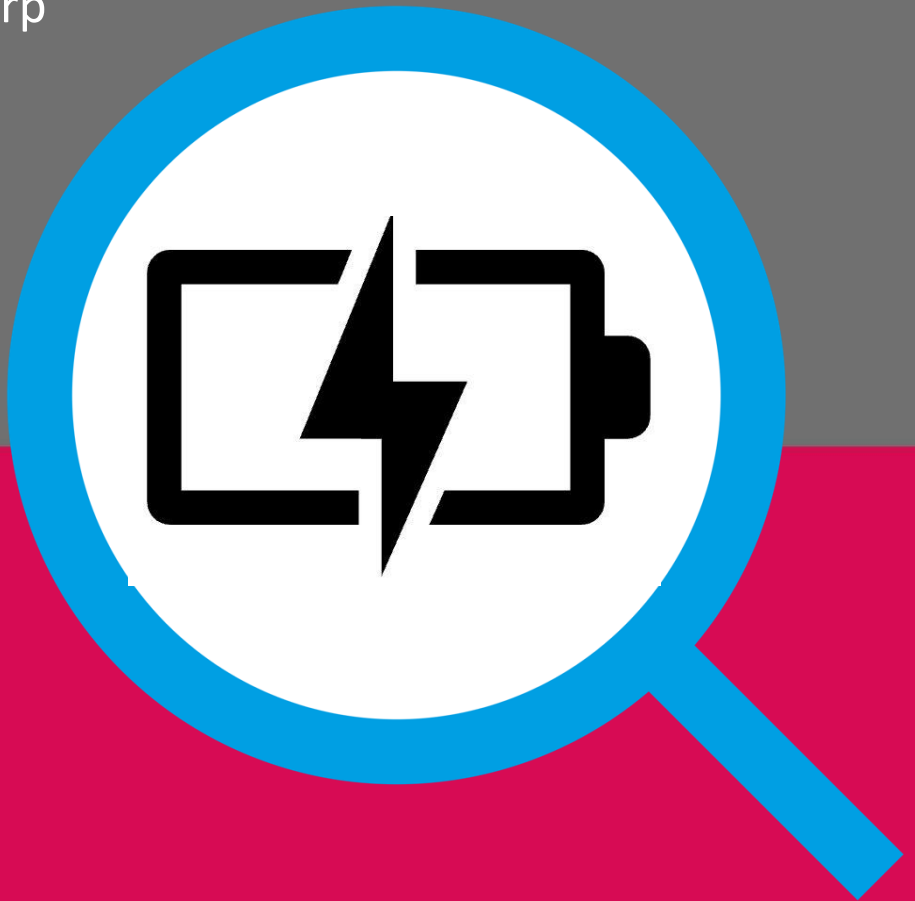

Rekenkamerbrief

Toezicht op en handhaving van de informatieplicht
energiebesparing en de energiebesparingsplicht van
bedrijven en instellingen in de gemeente Leiden en
de gemeente Leiderdorp

Toezicht op en handhaving van de informatieplicht energiebesparing en de energiebesparingsplicht van bedrijven en instellingen in de gemeente Leiden en de gemeente Leiderdorp

Hierbij bieden we u de rapportage over het toezicht op en handhaving van de informatieplicht energiebesparing en de energiebesparingsplicht van bedrijven en instellingen in de gemeente Leiden en in de gemeente Leiderdorp aan. In deze brief hebben de belangrijkste bevindingen uit de rapportage opgenomen. Het onderzoek is uitgevoerd door het onderzoeksbureau Ecorys met begeleiding en onder de verantwoordelijkheid van de Vereniging van Rekenkamers (voorheen de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies). Op verzoek van de Rekenkamer zijn hier vragen over de energiebesparing bij de gemeente Leiden en Leiderdorp aan toegevoegd. De rapportage bestaat uit een onderzoeksrapport, factsheets met resultaten per gemeente, een benchmark van deze resultaten met andere gemeenten en een benchmark van de Omgevingsdienst West-Holland met andere omgevingsdiensten.

Het ambtelijk hoor en wederhoor heeft als volgt plaatsgevonden. Betrokken medewerkers van de ambtelijke organisaties van Leiden en Leiderdorp als ook de Omgevingsdienst West-Holland hebben vragenlijsten ingevuld die door onderzoeksbureau Ecorys zijn verstuurd. Ambtelijk hoor en wederhoor heeft plaatsgevonden op de factsheets die Ecorys op basis van de ingevulde vragenlijsten heeft opgesteld.

Er is geen bestuurlijk hoor en wederhoor geweest omdat er in de rekenkamerbrief alleen maar feitelijkheden staan. De enige aanbeveling die de Rekenkamer aan de raad doet, is om met het college hierover van gedachte te wisselen.

Datum: 21 november 2024

Begeleiding door: Willem Jan Meerding en Rudi Turksema

De rekenkamerbrief bevat de belangrijkste bevindingen en de vertaling hiervan naar bestuurlijke conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp. De brief is gebaseerd op de bijgevoegde rapportage van onderzoeksbureau Ecorys. Het onderzoek is begeleid door bovenstaande leden van de Rekenkamer.

Inhoudsopgave

Rekenkamerbrief	3
Aanleiding	3
Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing	4
Uitkomsten voor Leiden en Leiderdorp	4
Conclusies	6
Aanbeveling voor de gemeenteraden	6
Ten slotte	6

Rekenkamerbrief

Retouradres: Stadhuisplein 1, 2300 PC Leiden

Gemeenteraad van Leiden
In afschrift aan:
College van B&W
De gemeentesecretaris

Stadshuis Leiden
Stadhuisplein 1
2300 PC Leiden

Telefoon: 06 - 43 48 67 20
E-Mail: rekenkamer@leiden.nl

Gemeenteraad van Leiderdorp
In afschrift aan:
College van B&W
De gemeentesecretaris

Datum: 21 november 2024

Contactpersoon: Esther Loozen

Kenmerk:

Onderwerp: rekenkamerbrief Toezicht op en handhaving van de informatieplicht energiebesparing en de energiebesparingsplicht bij de gemeente Leiden en de gemeente Leiderdorp

Beste leden van de raad,

De Rekenkamer Leiden & Leiderdorp heeft meegedaan aan een onderzoek naar het toezicht op en handhaving van de informatieplicht energiebesparing en de energiebesparingsplicht van bedrijven en instellingen in beide gemeenten. Met deze brief melden we u over de uitkomsten van dit onderzoek.

Aanleiding

De Vereniging van Rekenkamers organiseert jaarlijks een DoeMee-onderzoek waarvoor rekenkamers zich kunnen aanmelden. In 2024 heeft de Vereniging van Rekenkamers een onderzoek gedaan naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing. Aan dit onderzoek deden 109 rekenkamers mee.

Naast dit onderzoek door de Vereniging voor Rekenkamers voert de Algemene Rekenkamer ook een onderzoek uit.

De Algemene Rekenkamer bekijkt de organisatie en resultaten van de energiebesparingsplicht op nationaal niveau, terwijl het DoeMee-onderzoek is gericht op de resultaten van toezicht en handhaving op decentraal niveau. De belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek van de Algemene Rekenkamer zijn verwerkt in de samenvatting van het onderzoeksrapport.

Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Energiebesparingsplicht

Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. Sinds 2008 zijn bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen 5 jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Indien bedrijven en instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Taakverdeling toezicht en handhaving

Gemeenten en provincies hadden de uitoefening van toezicht en handhaving van bovenstaande verplichtingen in de meeste gevallen gemandateerd aan hun omgevingsdienst, maar sommige gemeenten en provincies voerden zelf de toezichts- en handhavingstaken uit. In 2022 is echter door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Dit is efficiënter en verlaagt de lastendruk. De energiebesparings- en informatieplicht zijn daarom toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten per 1 juli 2023. Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

Uitkomsten voor Leiden en Leiderdorp

Sturing en toezicht

Beide gemeenten zetten voor deze taken de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) in. De relatie tussen beide gemeenten en de omgevingsdienst is vrijwel gelijk.

Uit het onderzoek volgt dat de sturing op en verantwoording over het toezicht en handhaving adequaat is ingericht. Er is een opdracht tot toezicht en handhaving door de ODWH en deze opdracht is ook in de gemeentelijke begroting opgenomen. Via een jaarlijks werkplan maken gemeenten en omgevingsdienst afspraken over de verwachte activiteiten zoals uit te voeren controles. Dit wordt conform plan uitgevoerd. Op basis van voortgangsrapportages en periodieke evaluaties houden de gemeenten zicht op de taakuitvoering door de omgevingsdienst.

Taakuitvoering door omgevingsdienst

De ODWH heeft volledig zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht, mede doordat deze informatievoorziening is gecentraliseerd bij de RVO en het CBS. De rapportages door de ODWH bevatten informatie over de ureninzet, het aantal gecontroleerde bedrijven en geconstateerde overtredingen. Het is uit deze rapportages echter niet duidelijk hoeveel bedrijven niet zijn gecontroleerd. Ook varieert de relatie tussen de ureninzet en het aantal bezochte bedrijven over de jaren heen.

Bij 50% van de bedrijven werden in de periode 2020-2023 overtredingen geconstateerd bij eerste controle, de overige 50% voldeed aan de wettelijke eisen.¹ De meeste bedrijven nemen direct maatregelen waardoor minder hercontroles nodig zijn. Slechts bij enkele bedrijven vindt repressieve handhaving plaats. Het is onduidelijk hoeveel specifiek het toezicht op de energiebesparingsplicht door de ODWH heeft gekost en wat de gemeenten hieraan hebben bijgedragen.

Energiebesparing niet vast te stellen

Of toezicht en handhaving door de omgevingsdienst op energiebesparende maatregelen bijdragen aan **daadwerkelijke energiebesparing** is niet eenvoudig vast te stellen. Hierover wordt dus ook niet gerapporteerd. Omdat de berekening van de gerealiseerde energiebesparing ingewikkeld is, heeft de gemeente ook geen behoefte aan deze informatie op bedrijfsniveau. Wel verstrekt de ODWH een indicatieve berekening van de energiebesparing op totaalniveau.

Betrokkenheid gemeenteraden

De betrokkenheid van de gemeenteraden bij de energiebesparingsplicht en het toezicht en handhaving daarop is zeer beperkt. Er zijn geen vragen gesteld over de uitvoering van dit beleid en over de daarmee bereikte resultaten.

Energiebesparing bij de gemeente Leiden en Leiderdorp

Aanvullend op dit onderzoek hebben we beide gemeenten gevraagd hoe zij zelf omgaan met energiebesparende maatregelen. De **gemeente Leiden** voldoet aan de informatieplicht maar nog niet helemaal aan de energiebesparingsplicht, omdat een zestal panden binnen 2 jaar wordt vernieuwd of gesloopt. De gemeente Leiden voldoet aan de energielabel C-verplichting voor kantoorgebouwen en aan de Europese Richtlijn Energie-efficiëntie. De **gemeente Leiderdorp** voldoet aan zowel de energiebesparingsplicht als aan de informatieplicht. Het enige kantoorgebouw van de gemeente, het gemeentehuis, heeft energielabel A.

¹ Dit komt overeen met de verantwoording over het programma Duurzaamheid in de [Jaarstukken 2022 van de ODWH](#) (p. 12).

Conclusie

Beide gemeenten geven op een adequate manier invulling aan het toezicht op het nemen van energiebesparingsmaatregelen door bedrijven en instellingen die hiertoe verplicht zijn. Ten opzichte van het landelijke beeld scoren beide gemeenten bovengemiddeld. Het toezicht draagt effectief bij aan het nemen van maatregelen door bedrijven en instellingen die bij controle nog niet aan de vereisten voldeden. Maar het is onbekend wat de resultaten van de energiebesparing zijn omdat de berekening hiervan ingewikkeld is. De gemeente Leiden en Leiderdorp voldoen allebei aan de informatieplicht maar alleen de gemeente Leiderdorp voldoet ook aan de energiebesparingsplicht.

Aanbeveling voor de gemeenteraden

Ga op basis van de ontvangen informatie in discussie over de bevindingen van het onderzoek en de resultaten van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht. Bespreek daarbij met het college de wijze van verantwoording van de ODWH en of hier bijsturing op zijn plaats is.

Ten slotte

De Rekenkamer heeft besloten geen presentatie over dit onderzoek te geven omdat de Rekenkamer de diepgang van dit onderzoek te summier vindt. De Rekenkamer vindt het daarom ook logisch om te adviseren om over dit onderzoek geen raadsvoorstel te maken. Daarom vindt er vooralsnog geen inhoudelijke bespreking en besluitvorming plaats over dit onderzoek. Als u als raadslid wel een raadsvoorstel en/of een inhoudelijke bespreking wenst, dan horen we dat graag.

Als u over deze brief vragen of opmerkingen heeft, dan horen we dat graag. U kunt hierover contact opnemen met de secretaris van de Rekenkamer, Esther Loozen. Zij is bereikbaar via telefoonnummer 06 - 43 48 67 20 en rekenkamer@leiden.nl.

We bedanken graag iedereen die heeft meegewerkt aan het onderzoek zelf en alle processen daaromheen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp,

Hans van Egdom, voorzitter

Bijlagen:

- [Onderzoeksrapport DoeMee onderzoek 2024 Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing. Eindrapport voor de vereniging van Rekenkamers](#)
- [Factsheet DoeMee Onderzoek 2024 Leiderdorp](#)
- [Factsheet DoeMee Onderzoek 2024 Leiden](#)
- [Benchmark DoeMee Onderzoek 2024 Leiderdorp](#)
- [Benchmark DoeMee Onderzoek 2024 Leiden](#)
- [Benchmark Gemeenten DoeMee onderzoek 2024 o.b.v. enquête](#)
- [Benchmark Omgevingsdiensten DoeMee onderzoek 2024 o.b.v. enquête](#)